

Door gaans besteedt literatuur over het buitenland beleid van de Europese Unie relatief weinig aandacht

Europe's Global Role: External Policies of the European Union.
Aldershot: Ashgate, 2008, 284 blz., £ 55,-.
ISBN: 978-07-546-7220-4

aan de beleidsterreinen waar Europa substantieel een bijdrage levert of zou kunnen leveren, namelijk het externe gemeenschapsbeleid. De nadruk ligt op de meer politieke veiligheidsvraagstukken. Externe betrekkingen op het gebied van handel, ontwikkelingssamenwerking, asiel en migratie, sociale zaken, milieu, mededinging en energie zijn echter steeds belangrijker in de geglobaliseerde wereld. Daarnaast lijkt de EU vooral met 'zachte' hand invloed

uit te (willen) oefenen op landen die willen toetreden of nabij gelegen zijn. Deze terreinen van extern beleid zijn vanuit een politologisch perspectief in het bijzonder, het onderwerp van studie aan de Belgische universiteiten – jammer genoeg – in veel mindere mate aan de Nederlandse universiteiten. Zo ook deze nieuwe bijdrage onder redactie van Jan Orbie uit Gent. Het boek gaat van start met een goed en volledig overzicht van bena-

Civiele macht in het externe optreden van de EU

sche, religieuze enz.) dimensies in het Turkije-debat, valt de kern van de discussie of Turkije tot de EU kan toetreden wellicht te herleiden tot de Ottomaanse periode en dan speciaal de oorlogen tussen het Ottomaanse rijk en de Europese staten. Betrof het hier een intra-Europees conflict, wat de perceptie is van Turkse historici, of zoals de Europese aanname, juist een conflict tussen Europa en een vijand van buitenaf? De echo van deze twee tegenstrijdige visies ligt na in het huidige debat. Het is daarbij opmerkelijk hoe binnen één decennium een totale omslag in het Turkijedebat heeft plaatsgevonden. Stond medio jaren negentig de vraag centraal of Turkije al dan niet Europa-proof was, 10 jaar later is de centrale vraag of Turkije al dan niet Europees zou zijn. Los van de discussie over het EU-lidmaatschap, biedt het boek ook hoofdstukken die een gedegen inzicht geven in de lokale, sociaal-culturele, religieuze en zelfs culinaire gebruiken. Terwijl in de westerse perceptie Turkije veelal wordt gezien als een groot, monolithisch moslimland, maakt hoofdstuk 4 duidelijk dat de 'model-Turk' niet bestaat en dat ook Turkije worstelt met problemen als ontvolking van het platteland, een stokkende emancipatie en moel-

lijkheden in het onderwijs. Ook de specifieke kenmerken van de Turkse islam komen aan de orde. Waar in het westen argwanend tegen de door de Turkse overheid betaalde imams wordt aangekeken als 'moslim-zendingen', maakt de auteur duidelijk dat juist de staatscontrole de scheiding van kerk en staat garandeert. Dat het beroep van imam overigens niet al te populair is in Turkije, blijkt uit het feit dat rond de 6.000 moskeeen leeg staan. Juist deze inzicht in het dagelijks leven maakt dat de landenreeks een duidelijke, toegevoegde waarde heeft. In het kader van het Turkijedebat, waarbij dwars door alle politieke gelegingen heen iedereen wel een opinie over de (eventuele) toetreding van het land heeft, zouden zowel de voor- als tegenstanders dit boek ter harte moeten nemen. Alleen dan is een gefundeerde discussie mogelijk of Turkije werkelijk anders is en of het al dan niet tot Europa zou behoren. De auteur laat zich echter niet verleiden deze vraag te beantwoorden, maar brengt zowel in de inleiding als in de nabeschatting de observaties pro en contra in kaart. Wellicht valt het antwoord ook niet te formuleren en daarom eindigt het boek met een meer pragmatische benadering. Met een geschatte economi-

sche groei van bijna 5% vormt Turkije een klein-Aziatische tijger dicht bij huis. Bovendien zijn de Europese Unie en Turkije economisch sterk met elkaar verweven: meer dan 50% van de Turkse import is afkomstig uit de EU, terwijl het land zelf hierheen bijna 60% exporteert. Het snelgroeiende Turkije is daarom een steeds aantrekkelijker afzetmarkt voor de EU, terwijl de jonge, goed opgeleide Turkse bevolking een oplossing zou kunnen bieden voor de vergrijzing van Europa. In de context van de toetredingsdiscussie beschrijft Bouwman in zijn slotbeschatting een scenario dat gevoelsmatig aan populariteit wint onder de Turkse bevolking: "... steeds meer Turken vinden dat de weg naar Europa toe uiteindelijk belangrijker is dan de feitelijke toetreding, aangezien het ingeslagen pad al vele verbeteringen wat betreft de rechtsstaat, democratie en de mensenrechtensituatie heeft bewerkstelligd. Daarom moet, zo besluit de auteur, "... Turkije de reis naar Europa voortzetten, ongeacht of het ooit in Brussel zal aankomen".

Rob Boudewijn

Is verbonden aan het Clingendael Europees Studies Programma (CESP).

